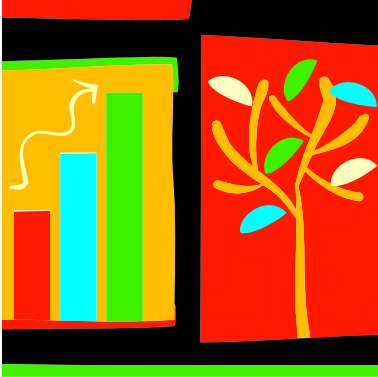

Cũng là số mạng

Đoàn Thụy Hoàn ở đất Thiểm Tây, nổi danh là một phú ông đầy lòng nhân hậu, nên thường giúp đỡ người khốn khó. Gặp cảnh không may, khiến tha nhân đem lòng ngưỡng mộ. Một hôm. Có Tăng Hồ là bằng hữu đến chơi, vội vàng nêu thắc mắc:

- Đệ nghe người xưa hay nói: Tri vi tri, bất tri nhi bất tri, thị tri dao, diễn nôm ra là: Biết thì nói là biết, không biết thì nói là không biết, thế mới là hiểu biết vậy. Câu này có đúng không?

Thụy Hoàn đực mặt ra mà suy nghĩ. Mãi một lúc sau mới chậm rãi đáp rằng:

- Biết mà nói biết, không biết mà nói không biết, thì có gì là lạ. Không biết mà dám nghĩ mình biết, rồi đem cái biết đó truyền bá khắp nơi nơi - để ai ai cũng tin mình biết thật - thì mới đáng mặt trượng phu. Xứng danh là quân tử!

Rồi ngừng một chút để lấy hơi, lại ào ào phang tiếp:

- Nói thiệt với đệ. Biết hay không biết chẳng ăn thua gì hết ráo. Miễn hồ sống đặng thì thôi. Chớ bận tâm chi đến lời xưa ý cũ...

Ngày nọ, nhân tiết trời trong xanh gió mát, Hoàn mới gọi vợ ra hòng non bộ, mà nói rằng:

- Nước từ đáy hồ chảy lên núi cao, rồi... năm phút sau lại quay về chốn cũ, mới mang lại sự vui tươi cho cá vàng khoái trá, mà bơi lượn tung tăng. Loài hồng phải người mà còn như dzậy. Huống chi mình. Lẽ nào lại nín lặng hay sao?

Vợ của Thụy Hoàn là Liễu thị, nghe qua bỗng giật bắn cả người. Ngơ ngác nói:

- Đã là vợ chồng! Muốn gì thì nói... mẹ nó ra. Chớ cứ lấp ló mần răng mà đoán được?

Đoạn dỗi mặt ra xa mà thở. Thụy Hoàn thấy vậy, mới trong lòng trĩu nặng lắng lo, rồi hót hã hót ha mà nhủ thầm trong dạ:

- Đàn bà thật là khó hiểu! Khi nói nhẹ nhàng thì hồi lẹ cho mau. Khi nói nhanh nhanh lại cho thiếu đi phần... thơ mộng, rồi mắt u ám như mây mù che kín, thì đạo vợ chồng ta biết liệu làm sao? Khi nói khúc ni thì dứt liền khúc nọ!

Rồi nghếch mặt ra như cô đề nén nỗi khó chịu trong lòng. Tha thiết nói:

- Ta với nàng đã ba năm tròn hương lửa, nhưng tự thân nàng nay bệnh mai đau, thành thử lửa hương kia chẳng ấm ung gì hết cả!

Liễu thị bỗng trong lòng dậy nổi phong ba. Uất ức nói:

- Người ta lấy chồng lúc trẻ là nương cậy lúc già. Lúc khỏe mạnh để đỡ đàn lúc đau yếu, thì mới không bỏ phé công lao ngồi kẻ... gương với lược. Chớ đâu như chàng. Thấy vợ chớm qua thời con gái, đã vội tháo nài bẻ ống đặng chơi riêng, thì so với đứa thất phu chẳng hơn gì đó vậy!

Đoạn, mở bóp ra mà trang điểm. Thụy Hoàn thấy vậy, bỗng đứng ở bờ môi, liền xoay chuyển trong tâm mà nghĩ này nghĩ nọ:

- Vợ mà chưa... tính được, thì nói chuyện cơ đồ mà nghe đặng hay sao?

Rồi nắm chặt hai bàn tay lại. Mạnh dạn nói:

- Vợ chồng! Có nghĩa là tuy hai mà một. Tuy một mà hai, tuy... bốn hay

năm cũng đều chung hết cả. Nay ta thấy nàng sớm hôm buồn lên mặt biếc, nên tính kiếm người đỡ đần khó nhọc sớm khuya, đừng có chút an tâm mà yên lòng chữa bệnh. Chớ chữ phu thê chỉ mình ta vun xới - thì dầu hết đời - cũng chẳng thể nào tươi tốt được đâu!

Liễu thị bỗng tím cả mặt mày. Tức tối hét:

- Chồng một thì lấy. Chồng chung thì đừng. Đứa nào vô đây dành chồng của bà, thì bà... lược. Bà đã lược thì từ chín tới rục. Tan tác thịt xương. Quyết trăm năm sẽ mãn y như thế!

Bấy giờ, có Tiểu Oanh là nữ tỳ trong nhà. Hiểu được cái ước muốn có vợ bé của Thụy Hoàn, nên động mối thương tâm, tìm cách giúp đỡ. Thời may gặp Biểu thị là người cùng quê, lại có ba đời chồng, nên mừng rơn trong dạ. Gấp gáp nói:

- Chị đã ba lần mặc áo cưới, ắt... vác nhiều kinh nghiệm. Có thể vì tình mà chia sớt được chăng?

Biểu thị cười cười đáp:

- Đã sinh ra là phận gái, thì chỉ có hai đường. Một là làm vợ. Hai là làm mẹ, hoặc... vợ, mẹ một lần cho phỉ chí hồng nhan. Cần chi phải sớt?

Tiểu Oanh liền vẹo mình mà suy nghĩ, rồi cẩn trọng nói:

- Đành là vậy, nhưng vợ lớn vợ bé. Cái nào tốt hơn?

Biểu thị liền đảo mắt một vòng. Khi chắc chắn là chẳng có ai, bèn hí hửng nói:

- Thà một phút huy hoàng rồi chợt tắt, còn hơn le lói suốt đêm thâu. Tao thà làm bé ông lớn hơn là... làm lớn ông bé. Mày đã hiểu chưa?

Tiểu Oanh nghe qua bỗng phớn phở mặt mày. Sung sướng đáp:

- Học thầy không bành học... chị! Thiệt là hết ý!

Một hôm, Liễu thị đi sang làng bên khai hụi. Thụy Hoàn ở nhà đang cho cá ăn. Chợt thấy Tiểu Oanh từ xa bang tới. Khoan khoái nói rằng:

- Cá không có nước thì cá chết. Người không có tình. Còn sống được hay sao?

Rồi đứng kề bên cạnh, tự tiện bỏ thức ăn, như là cá của mình vậy, khiến Hoàn quá đỗi ngạc nhiên. Ngơ ngác nói:

- Từ hồi bây vào nhà này, chưa hề như vậy. Nay lại vậy, là có làm sao?

Tiểu Oanh làm duyên, đáp:

- Giàu, mà không biết hưởng cái giàu của mình, thì cũng như người không có. Cũng giống như có tình mà không biết nhận, để đời được thăng hoa, thì so với kẻ đơn côi cũng còn thua lắm vậy!

Đoạn, đứng sát rạt bên Hoàn, tha thiết nói:

- Chàng xưa nay nổi tiếng là người giàu, đó là một điều hay. Vợ thường hay đau yếu, là hai điều hay. Chưa chọn được người tối khuya an ủi, là ba điều hay. Cha mẹ mất sớm, là bốn điều hay. Thiếp lại sẵn trong nhà, là năm điều hay. Với năm điều hay đó. Muốn khổ cũng khó lòng khổ được. Chàng không thấy vậy hay sao?

Thụy Hoàn như trên trời rớt xuống. Chưa kịp nói năng, lại nghe Tiểu Oanh rộn ràng phang tiếp:

- Cái gì có thể để qua ngày mai được. Còn tình. Không thể nào trễ nãi được đâu!

Thụy Hoàn nghe trống ngực động thành thịch. Rộn rã tim gan nên bàng hoàng bảo dạ:

- Tháng trước ta đi coi bói. Thầy có phán rằng: Mấy tháng liền tiền bạc tiêu hao, nhưng Đào hoa chiếu mạng, nên tạm quên đi chuyện tài lộc chưa tới, mà đón đợi nợ duyên. Cho vơi phần lo nghĩ. Đã vậy thầy còn nhiều lần căn dặn: Hương khói là ở chỗ này. Chớ không phải chỗ kia, nên lễ thiết hơn đã bày ra trước mắt! Ta buồn lòng trộm nghĩ: Vợ bé thì không cho lấy. Hầu thiếp thì chẳng chịu mua. Thậm chí quen lai rai cũng khó lòng có được, thì

chữ nợ duyên mằn rằn tính tới? Khi căn mũi đêm ngày làm sao tính chuyện bay? Khi nắm hết kim ngân làm sao mà thoát đặng?

Rồi nhìn thẳng vào mắt của Tiểu Oanh, thì thấy lòng ấm lại. Cật ruột kêu vang, bèn thì thảo tự nhủ:

- Muốn đánh địch, thì phải nắm thất lung của địch mà đánh. Muốn trốn địch, thì phải núp trong sân nhà của địch. Lẽ tự nhiên thường ra vậy thế. Nay ta muốn vợ bé mà vợ lớn đừng hay, thì chỉ có cách dzót em này đó vậy!

Đoạn, nắm lấy tay của Tiểu Oanh, cẩn thận nói rằng:

- Khi không có ai, thì em là chủ. Khi có người, ta làm chủ của em, thì mối lương duyên mới giữ gìn lâu đặng.

Nay nói về Liễu thị. Cả tháng qua thấy chồng mình đổi khác, hay hát điệu dân ca, lại chí thú ở nhà. Chớ không nhậu tràn lan như trước, liền đốt nén hương thơm mà thưa Bà thưa Cậu:

- Đã thương thì thương cho trót. Đã vót thì vót cho tròn. Nay chồng con không còn nhậu nhẹt bê tha, thì xin... vợ bé cũng chung xuống ra biển...

Từ đấy, yên tâm mà chơi hụi. Chớ chẳng bận tâm canh kiếc gì nữa cả. Một hôm, Liễu thị ngủ trưa. Mơ thấy một đám lửa càng ngày càng lớn, lại thích thú nhảy vào, liền giật mình tỉnh giấc, thì thấy mồ hôi ướt đầm ra cả áo, bèn giật mình bảo dạ:

- Ta mạng thủy, mà mơ thấy hỏa. E chữ... thiện tai khó bề trốn tránh!

Rồi vội vàng gọi phen hẹn thầy giải mộng. Khi đến nơi, thầy chăm chú nhìn giữa hai chân mày. Chậm rãi nói:

- Khí đen tụ ở giữa hai chân mày, tượng trưng cho cái uất ức trong người mà thành bệnh, cắn nát ruột gan, đến nỗi héo úa tim khô mà đi vào cửa tử...

Đoạn lật hai bàn tay ra. Lấy kính mà soi cho kỹ, rồi nói rằng:

- Đường may mắn ngắn hơn đường tình duyên, ắt chữ phu thê sẽ tắt dần trong sớm tối...

Rồi nhìn thẳng vào mắt của Liễu thị, ào ào phang tiêp:

- Mơ thấy đám lửa mà nhảy đại vào, thì chuyện vô lý sẽ thành ra... có lý.

Không làm sao chữa được!

Liễu thị đang từ hờn hờ chuyển sang hốt hải. Lấp bắp thừa:

- Con bệnh hoạn đã lâu, khác nào như con cá ở trên cạn. Chỉ mong trúng số một lần, để hiểu được tâm tình nó... đã làm sao. Chớ chẳng đua đòi chi hết cả. Nay chỉ vì mộng mị, mà tan nát ruột gan, thì mơ ước kia chẳng bao giờ với đặng...

Đoạn, nước mắt chảy dài trên đôi má. Nghèn nghẹn nói rằng:

- Nếu chuyện vô lý thành ra có lý, thì phải làm sao?

Thầy thùng thẳng đáp:

- Thì chịu chớ làm sao nữa!

Liễu thị về nhà, mang theo mối ưu tư, nên nhìn đâu cũng thấy màu ảm đạm.

Đã vậy thấy chồng cứ kéo bài... Nụ tâm xuân ra mà hát, khiến trong lòng trăm sự ngổn ngang. Bực dọc nói rằng:

- Đã coi nhau là vợ chồng, thì phúc cùng hưởng họa cùng chia. Có đâu lại vô tình đến thế?

Thụy Hoàn đáp:

- Bà đi coi bói, rồi nghe thầy phán dạy, đến độ sống không còn vui nữa. Coi có được không?

Liễu thị lắc đầu, đáp:

- Có kiêng có lành. Ông đừng nói bậy, rồi đụng đến côi... âm, thì mạng sống ông khó lòng yên giữ đặng!

Thụy Hoàn chẳng nói gì. Cứ việc ăn no rồi đi ngủ. Tối ấy, Liễu thị không làm sao nhắm mắt, bèn nhìn lên đỉnh mùng, chợt thấy hai con thạch sùng đang bò ngang trên đó, bèn thì thảo tự nhủ:

- Loài vật còn có đôi. Sao ta lại mình ên chiếc bóng?

Rồi định thức chồng dậy, nói chuyện với nhau. Cho voi đi phần đơn lẻ. Chợt thấy mặt chồng rạng rỡ. Miệng tươi cười. Âu yếm gọi: Em ơi! Bèn bâng hoàng bảo dạ:

- Từ ngày làm vợ đến giờ. Chưa bao giờ nghe được tiếng em yêu. Hay ở tìm gan đã in sâu hình bóng khác?

Bèn tức tốc dựng cổ chồng dậy. Đay nghiến nói:

- Tôi đi chơi hụi là lo cho ông lúc tuổi già. Khỏi bận tâm về sinh kế, mà... dính chặt với nhau. Ông đành lòng không hiểu, lại nhẩn tâm gọi người ngoài trong mộng - mà bỏ quên vợ hiền chưa kịp làm... dâu thảo - là có làm sao?

Thụy Hoàn vừa dụi mắt, vừa đáp:

- Chuyện mộng mơ ai mà biết được! Sao bà lại tào lao như thế?

Liễu thị uất ức, đáp:

- Ngày tơ tưởng. Tối nằm mơ. Chân lý đó không bao giờ sai trật. Ông còn chối nữa hay sao?

Thụy Hoàn ào ào đứng dậy. Vác mền gối ra sa lông. Vừa đi vừa nói:

- Bà muốn nhà hạnh phúc, mà cứ mãi miết ghen với người trong không biết mặt. Thử nghĩ có nên chăng?

Hay Dở Tự Ở Mình

Khổng Tử đang dạy học trò, bỗng thấy người hơi oải, liền đứng dậy bước ra hòn non bộ. Ngó vào nơi xa vắng, mà tự nhủ lấy thân:

- Tử phùng tri kỷ thiên bôi thiếu, thoại bất đầu cơ bán cú đa. Uống rượu mà gặp được người hiểu mình, thì đầu óc cả ngàn chung, cũng chẳng ăn thua gì hết cả. Còn trò chuyện mà gặp người tầm phào ba láp, thì đầu nói nửa câu, cũng giống như chưa nói gì đó vậy. Ta, bởi mang tiếng là hiền sĩ. Chuyên nói chuyện nghĩa nhân, nên... thiên bôi thiếu chưa bao giờ có dạng. Thiệt là đáng tiếc!

Rồi đang lúc thả hồn theo đầu mây ngọn cỏ. Chợt nghe tiếng rào rào chan chát tận bên tai:

- Lẽ to, lộc nhiều. Thầy đã có học trò khắp hang cùng ngõ hẻm. Sao lại chẳng vui?

Không Tử giật mình quay lại, thấy Mạnh Tử đang khoanh tay đứng lặng gần bên, bèn nhỏ giọng nói rằng:

- Ta lỡ mang tiếng dạy Đạo Thánh Hiền, nên suốt tuổi thanh xuân chưa một lần nhậu mút chỉ cần câu, đâm dăng niềm tiếc nuối. Ta lại buồn lòng trộm nghĩ: Đời người như giấc mộng. Thoáng một cái đã tóc bạc tùm lum - mà chẳng chịu vui chơi - thì hối hận mang mang e khó lòng tránh dạng!

Mạnh Tử chau mày lại mà suy nghĩ, rồi cẩn trọng thưa:

- Mới lúc nãy trời đang tốt đẹp. Giờ đã âm u. Thời tiết thay đổi bất thường. Thật chẳng khác đời người khi đen khi sáng. Lúc lạnh lẽo co ro. Lúc ấm áp tâm can như bên nồi bánh chưng vậy. Nay thầy đã hiểu được tình tri kỷ, mà muốn chuyện... dzô dzô, thì cõi nhân sinh ắt mừng vui lắm lắm!

Không Tử dịu nét mặt lại. Hít một hơi sâu, rồi khoan khoái nói:

- Tâm bệnh ta nguoi đã rõ. Ước vọng ta nguoi đã hay. Chờ chi không tính?

Mạnh Tử bỗng nở một nụ cười thật tươi. Ngược mặt lên trời. Tha thiết nói:

- Xin Hoàng Thiên phù hộ. Cho việc lớn hóa nhỏ. Việc nhỏ hóa không, để nhậu nhẹt vui chơi đừng đụng chạm đến bàn dân bá tánh!

Không Tử nghe vậy, phớn phở cả mặt mày. Cát tiếng đáp:

- Gặp bất cứ việc gì, mà biết thu dọn vén gom, thì dầu đã thác đi vẫn còn là quân tử!

Mạnh Tử liền nhìn thẳng vào mắt của thầy. Chợt thấy cả một trời mơ ước, bèn động mỗi quan hoài mà tự nhủ lấy thân:

- Thầy tới tuổi da mồi tóc bạc, mà vẫn sợ tiếng đời dị nghị khen chê, thì chẳng trách cỗi nhân sinh... nổ tùm lum tứ tán.

Đoạn, trùi mền nhìn thầy. Chậm rãi thưa:

- Nước Quắc đất rộng người thưa, lại cầu hiền như khát nước, là một điều hay. Rượu nước Quắc dầu độ hơi cao, nhưng cái hậu như... trời bay mây cuốn, là hai điều hay. Đất Quắc gần rừng hơn biển, nên gánh chịu cái âm, thành thử quý mền nam nhi hồng biết bao nhiêu mà nói, là ba điều hay. Học trò theo thầy mài dùi kinh sử. Chưa thấm chuyện yêu đương. Nếu qua kia kết nối tình giai ngẫu, thì trước là có hương khói dành tặng tổ tiên. Sau tiết kiệm được kim ngân vì bên ấy người ta lo hết cả, là bốn điều hay. Theo thầy, vừaặng chữ Thánh Hiền. Vừa được hiền thê, thì công đức ấy tính trăm năm cũng khó lòng so sánhặng, là năm điều hay. Với năm điều hay ấy, thì chữ lợi danh đã bày ra trước mắt. Sao lại bỏ đi?

Không Tử bèn chớp mắt mấy cái, rồi bảo dạ rằng:

- Điều quan trọng nhất của đời người, là biết chụp cơ hội. Không để nó chạy đi. Chớ có là quân tử tiểu nhân cũng chẳng nhằm chi hết cả!

Rồi gật đầu ưng thuận. Quyết chẳng đắn đo gì nữa cả. Qua ngày mai, Mạnh Tử thay thầy công bố chuyến du hành qua đất Quắc. Chợt thấy Bật Tử Tiễn đứng ào lên ghé. Vội vã thưa:

- Đi sang đất Quắc để xiển dương Đạo Thánh Hiền, mà thiếu hụt kim ngân, thì dầu chơi hết sức cũng đến ngày... đứt chén!

Mạnh Tử nghiêm mặt lại. Chắc nịch đáp rằng:

- Mỗi người ủng hộ cho thầy một con gà, một gia lúa, thì có đi đến sang

năm, cũng chẳng bao giờ đói cả!

Ngày nọ. Thầy trò Khổng Tử đi đến biên thùy của đất Quắc, mới dừng chân hạ trại. Nam phụ lão trẻ... ấu của đất Quắc, mừng hơn bắt được vàng, bèn hè nhau ngã heo bò ra mà đãi. Rượu thịt no say, khiến Khổng Tử cảm thấy thanh thoi trong cõi đời ô trọc. Lúc ấy, có Điền Phương là võ quan cai quản địa hạt đó, mới nhân lúc Khổng Tử vừa mới... khà xong. Kính cẩn hỏi rằng:

- Thầy hiểu nhiều biết rộng, xin phân giải dùm con. Làm vua. Dễ hay là khó?

Khổng Tử liền với tay ực cho một phát. Khẳng khái đáp:

- Làm vua một quốc gia, nếu gặp hạng bất nhân, thì không thể nào nói phải trái với họ được. Quốc gia suy yếu. Ngoại biến đến nơi, họ vẫn cho là yên. Thiên tai loạn lạc khắp nơi, họ không cho là hại. Thậm chí con đường diệt vong đang bày ra trước mắt, họ vẫn cứ vui chơi, mà chẳng nghĩ đến bá tánh đang tàn trong nước mắt. Còn gặp phải hạng người nhu nhược, thì trước là sợ ngoại bang. Sau o đám nịnh thần đang ngày đêm bầu xé. Còn như gặp phải người nhân hậu, biết nghĩ đến bản dân lê thứ, thì... mệnh yếu mạng vong. Chẳng có ngon cơm gì hết cả!

Rồi yên lòng mà nhậu. Điền Phương thấy vậy, mới về lại chôn quan nha. Gọi thuộc quyền đến, mà nói rằng:

- Đất ta rừng vàng biển bạc, mà mấy năm liền không đủ thuế để nộp cho triều đình. Là có làm sao?

Thuộc quyền nhao nhao đáp:

- Nhân lực không đủ. Mần rãng mà khai thác?

Lúc ấy, Điền Phương mới cười mỉm chỉ một phát. Hớn hờ nói:

- Ta quan sát mấy ngày, thấy học trò của Khổng Phu Tử chẳng ma nào đeo nhẫn. Ất còn sự... trinh nguyên. Sao không tính cho ngày sau sung túc?

Thuộc quyền sáng rỡ cả mặt mày. Khoan khoái đáp:

- Vậy ta phải làm sao?

Diền Phương liền dõi mắt vào cỏi mông lung, như cố thấy một bình minh tươi sáng. Quyết liệt nói rằng:

- Hãy hạ lệnh cho tất cả con gái chưa chồng. Tập điệu ngọt khoan thai, thì dân số sẽ tăng liền trong năm tới!

Rồi một hôm, Không Tử đang uống rượu cần. Chợt có đứa trẻ ngồi ở lưng trâu tà tà qua trước ngõ. Mở miệng hát vang:

- Thương lang chi thủy thanh hề, khả dĩ trạc ngã anh. Thương lang chi thủy trạc hề, khả dĩ trạc ngã túc. Còn thương lang chi thủy nửa trạc nửa thanh, thì... túc túc anh anh cái gì cũng đặng.

Không Tử bỗng biến đổi sắc mặt. Hốt hải nói:

- Chân lý cuộc đời. Sao thằng này lại biết?

Rồi ngêch mặt ra mà suy nghĩ. Lúc ấy, có Mạnh tử đang hầu rượu gần bên, bất chợt thấy da mặt của thầy đang chuyển dần qua tái. Sợ hải nói rằng:

- Lời của đứa trẻ chặn trâu. Hà có chi thầy phải ưu tư nhiều đến thế?

Không Tử như còn ở trong mơ, nên chẳng buồn đáp lại. Đã vậy còn thì thảo tự nhủ lấy thân:

- Nước sông Thương lang nếu mà trong, thì ta dùng để giặt giải mũ. Nước sông Thương lang nếu mà đục, thì ta dùng để rửa chân. Còn nước sông Thương lang nửa đục nửa trong, thì giặt mũ rửa chân cái gì chơi cũng được...

Rồi miệng hít hà. Đầu gật năm ba cái, khiến Mạnh Tử chẳng hiểu đặng mô tê. Dột miệng nói rằng:

- Chỉ một lời nói, mà khiến thầy phải dừng ngay... con nhậu. Là có làm sao?

Không Tử thở liền ra mấy cái. Thận trọng đáp:

- Nước trong người ta mới giặt giải mũ. Nước đục chỉ để rửa chân. Đều do nước tự mình mà làm ra cả.

Đoạn, ngừng một chút để tâm hồn lắng xuống, mới từ từ nói tiếp:

- Còn nước nửa đục nửa trong, thì ai làm gì cũng được. Ta nghĩ. Chân lý cuộc đời nó nằm ngay đó. Ở chỗ đục trộn trong. Chớ không thể tách đục trong ra hai phần khác đặt...

Tử Tiện vừa bung đĩa mồi vô. Nghe vậy, buột miệng nói:

- Thầy có thể giải thích phần nào cho rõ thấu được chăng?

Không Tử sửa tướng lại. Một tay gấp mồi. Tay cùng ly. Thông thả đáp:

- Việc thiên hạ yêu thương ghen ghét. Xét cho cùng, đều do tự mình mà ra cả. Người ta tất tự khinh mình trước, rồi người ngoài mới khinh sau. Mình tự hủy nhà mình trước, rồi người ngoài mới hủy sau. Thế nhưng khi họa đã xảy ra, thì trước là đổ cho trời. Sau quy tội cho người. Chớ không tỉnh trí để hiểu được - mọi tai họa gây ra đều do ở mình hết cả - Có thân không biết tu. Có nhà không biết ở. Có vợ không biết... hầu, thì lúc mọi chuyện tanh bạch.

Tướng có... đậu hủ quanh năm cũng chẳng ăn nhằm gì hết vậy!

Tối ấy, Không Tử không tài nào ngủ được, bèn loanh quanh ngoài vườn.

Chợt thấy Tử Tiện đang ngồi bên gốc táo, liền dịu giọng hỏi han:

- Con sương sương từ chiều tới giờ, mà lại ra đây ngồi im trong bóng tối, là có làm sao?

Tử Tiện bùi ngùi đáp:

- Trái ngon nhờ cây, Cây tốt nhờ đất. Đất tốt nhờ mưa thuận gió hòa. Có phải vậy chăng?

Không Tử gật gù đáp:

- Đúng!

Tử Tiện lại nói:

- Một đứa trẻ chăn trâu, mà biết nói lời nghĩa khí, làm động đến lòng thầy, thì phải liệt vào hàng quý hiếm. Có phải vậy chăng?

Không Tử xúc động, đáp:

- Đúng! Ta nay da mồi tóc bạc, nhưng để lờ một đứa trẻ đụng dặng trái tim, thì xưa nay chưa từng xảy ra vậy!

Tử Tiện lại nói:

- Đành rằng nhân chi sơ tính bản thiện, nhưng nếu cha mẹ không nuôi dưỡng cái Thiện ấy. Phỏng con mình có hiểu dặng vậy chăng?

Không Tử bỗng nghe lòng dâng lên một niềm nôn nao khó tả, bèn kéo vạt áo, lòi ra một xị nếp than. Tha thiết nói:

- Tửu phùng tri kỷ thiên bôi thiếu. Ta chỉ có bấy nhiêu, thì cũng cứ... cưa hai cho tới bờ tới bến.

Tử Tiện gật đầu vâng dạ. Được đâu vài tuần, lại rộn ràng nói tiếp:

- Con gái đất Quắc đối với con còn biết dạy như vậy. Huống hồ với chồng. Sao đại đột bỏ đi?

Không Tử buồn buồn đáp:

- Số tám đối với đàn ông không tốt. Ta đã bảy bà. Lẽ nào dzót nữa mà coi dặng hay sao?

Tử Tiện lắc đầu nói:

- Bỏ bớt thành kiến, thì chuyện khó thành dễ. Chuyện dễ thành... tron.

Chuyện chẳng có chi cũng biến thành âm mặn. Sao thầy lại chấp nhất với lời đàm tiếu - mà bỏ phí tuổi xuân - thì ở mai sau muốn dzô cũng không còn dzô dặng. Chẳng tiếc lắm ư?

Vuông tròn khó đặt

Dương Chu là người thích làm việc nghĩa. Hâm mộ đạo Thánh hiền, nên đi đến đâu cũng để ý điều chân thật, mà chê bai điều giả trá. Một hôm Dương Chu đang trầm ngâm trong thư phòng, suy nghĩ đến lẽ tồn vong biến hóa. Chợt tiểu đồng báo có Tăng Hổ là bạn nhậu đến chơi, bèn hơn hờ mời vào. Sung sướng nói:

- Một ly nhâm nhi... tình bạn. Mình đã là bạn với nhau, thì không thể bỏ cái ly ra ngoài bàn đó vậy!

Tăng Hổ như hạn hán lâu ngày vớ được trận mưa. Khoan khoái đáp:

- Làm trai mà không hết dạ với bạn bè, đến nỗi rượu ở ngoài ly, thì biết khi mô mới thành người quân tử?

Rồi chén thù chén tạc, ra chiều tương đắc lắm. Được đâu vài tuần, Hổ bỗng đưa tay đập vào trán một cái. Thảng thốt kêu:

- Ở đời có những chuyện không làm sao tin nổi. Huynh có nghĩ dzậy không?

Dương Chu giật mình, đáp:

- Đúng! Nhưng hai ta đang mở mang trí hóa như vậy. Sao lại nói cái không vui cho mất phần hứng thú?

Tăng Hổ bồng mặt mày ra chiều quan trọng. Hắng giọng nói:

- Có một chuyện đệ chẳng bao giờ hiểu được. Nay nhân chén rượu này. Có thể đôi lời cho rõ đặng hay chẳng?

Dương Chu hào phóng, đáp:

- Đã coi nhau là tri kỷ, thì cứ việc... tổng ra. Chớ để trong tâm màn rắng mà thân được?

Tăng Hổ nghe Chu nói trong lòng phan phái, bèn nâng chén rượu lên. Dzô một phát, đã tận đến tim gan rồi trút tuôn bầu tâm sự:

- Ngày thì sáng, tối thì đen. Lẽ tự nhiên đó ai mà chẳng biết. Nay có kẻ lấy đen làm ngày. Lấy tối làm quang, còn ra chiều hoan hỉ, là có làm sao?

Dương Chu cẩn trọng đáp:

- Người mà lấy ngày làm đêm. Lấy đêm làm ngày, ra điều không phân biệt thiện ác đúng sai. Ất là kẻ xa lìa thế tục. Muốn tìm đặng Chân như. Thật đáng lưu vào kim cô!

Tăng Hổ bồng bật miệng cười. Lắc đầu đáp:

- Cái gì mà thế tục ở đây? Cái ông chủ nhà trọ ở đất Tống. Chưa lập chánh thất nhưng đã... tậu hai nàng hầu. Một người tên là Thôi Oanh, hết sức là đẹp. Người khác tên là Tử Nương, rất chi là xấu. Theo lẽ bình thường, thì thiên hạ thích phù thịnh chứ mấy kẻ phù suy. Thích ăn trắng mặc trơn chớ tiếc chi tháng ngày rách rưới cũ. Nhưng đàn ông này, lại chuộng người thiếp xấu hơn người thiếp đẹp. Nói theo chữ thông thường, là bỏ chỗ sáng mà đâm đầu vô chỗ tối. Là đi ngược với anh hùng hào kiệt khắp năm châu. Là chẳng đáng ngẩng mặt lên nhìn đời với thiên hạ...

Rồi với tay dzô vài tợp rượu, lại rộn ràng nói tiếp:

- Người xưa có dạy rằng: Tốt khoe xấu che. Còn ông này làm ngược lại, thì chắc hẳn chẳng phải hàng quân tử. Có phải vậy chẳng?

Dương Chu nghe lòng bùng trong dạ, nên dấm mình mà suy nghĩ. Mãi một

lúc sau, mới nhỏ nhẹ nói rằng:

- Con người ta một khi bị loạn thị, thì nhìn tốt thành xấu. Được thành thua. Bận thành thù. Thậm chí nhìn ai cũng tưởng người ta có cảm tình với mình tất cả. Hạng người ấy. Chỉ cần... cái kiếng là xong. Chớ khỏi phải ưu tư gì hết cả!

Tăng Hổ đầu lắc quảy quảy. Tay xua lia xua lia. Lớn tiếng đáp:

- Tay này kéo máy mỗi ngày. Làm sao mà loạn thị? Chi bằng ta đến đó thử coi, cho rõ ràng đen trắng.

Dương Chu gật gù ung chịu, liền nốc một cái, rồi gọi vợ ra, mà nói rằng:

- Ta đi qua đất Tống để làm việc nghĩa, hầu cứu độ chúng sanh. Cho tròn điều ước nguyện. Nàng ở nhà. Trước là lo trong ngoài tươm tất, sau chuẩn bị tiệc mừng cho giây phút đoàn viên, thì chữ phu thê mới vuông tròn đó vậy. Vợ của Dương Chu nghe chồng nói thế, bèn mát cả tim gan, mà nhủ thầm trong dạ:

- Chồng mình! Nếu đem so với Phan An Tống Ngọc, thì chẳng có ký lô nào hết cả, nhưng nói đến chuyện tạo phước về sau, thì nội ngoại hai bên chẳng ăn thua gì hết ráo!

Rồi phớn phở mặt mày. Tha thiết nói:

- Chàng vì tha nhân, mà trang trải lòng mình, khiến thiếp dẫu phải tạm lánh trong bốn bức tường bao bọc, cũng thấy lòng hứng thú. Có điều. Thiếp giạt mình lo sợ, là chàng mãi mê làm việc nghĩa. Lo chuyện tha nhân, mà bỏ quên thiếp đang ngày đêm mong đợi, thì... bạc tóc răng long mãn răng thiếp tính? Khi vò vố một mình giữa trường phủ màn che. Giữa chốn chiều vô tri chẳng biết gì hết cả...

Đoạn, nước mắt chảy dài trên đôi má. Dương Chu thấy vậy, liền nắm vội ngón tay, hốt hải nói rằng:

- Ta làm việc nghĩa, để học thêm nhiều kinh nghiệm, mà quý trọng nàng

hơn. Chớ chẳng dám xa nàng trong ít tháng...

Tăng Hổ ngồi bên nghe vậy, mới nóng cả ruột gan, mà thì thầm bảo dạ:

- Mẹ ta hay nói: Những người có học, luôn dư chữ để biện minh cho hành động của mình - nên dễ làm điều vấp phạm - cũng là đúng lắm!

Rồi trong lúc Hổ đang miệt mài suy nghĩ. Chợt nghe giọng oanh vàng thỏ thẻ tựa sương rơi:

- Tiền bạc mất đi có thể làm ra được. Chớ lòng tin đã mất rồi, thì không thể nào có lại được đâu. Chàng nay đi vào đất Tống để làm phận sự của trạng phu, thiếp không dám can thiệp vào. Duy có một điều lo ngại là lang quân thể chất vàng ngọc, lại khoái rượu bia. Nay vì nghĩa cả mà dấn thân vào nơi giá lạnh. Lội nước lên rừng. Gọi gió tắm mưa. Vất vả phong trần. Tiêu điều nơi đất khách - mà thiếp không được gần bên để hết mình san sẻ - thì cho dù thiếp có vững vàng như núi. Cứng tựa sắt non, cũng khó lòng đứng được...

Dương Chu nhìn vợ khóc lóc, bỗng chí nam nhi nhụt đi gần phân nửa, bèn hắng giọng một cái, mà nói với Hổ rằng:

- Thân ai nấy lo. Hồn ai nấy giữ. Thằng cha chủ nhà trọ có thể nào là chuyện của nó. Sao ta lại ôm rom, rồi than mình nặng bụng. Chẳng là người mua chuyện hay sao?

Tăng Hổ nghiêm mặt, đáp:

- Ở đời có ba cái nhiều mà không tốt. Một là đường. Hai là muối. Ba là lòng do dự. Huynh trước thì muốn, sau lại thôi, thì biết khi mô mới làm nên...

lịch sử?

Dương Chu lặng người đi một chút, rồi dồn hết sức lực lên đôi môi, mà nói với vợ rằng:

- Làm trai mà đánh mất chữ Tín, thì còn quân tử được hay chăng? Ta đã nhận lời đi qua đất Tống, thì không thể vì trăm giọt nước mắt của nàng, mà ruồng rẫy bạn xưa. Vội bỏ qua bao điều thốt hứa...

Vợ của Dương Chu nghe chồng nói, biết là không canh cái gì nữa được, bèn thì thào tự nhủ:

- Nói xuôi cũng được. Nói ngược cũng dễ nghe. Đúng là chồng ta vậy!

Hai hôm sau. Chu với Hồ đến đất Tống, liền đến nhà trọ ấy ở mấy ngày, thì thấy y như lời Hồ nói, bèn rung động tâm can, mà nhủ rằng:

- Trong nhà bao nhiêu gia nhân, mà ai cũng thương quý người thiếp xấu, xem nhẹ người thiếp đẹp, thì câu nói: Con gái đẹp như có chùm chìa khóa... giả trong tay. Khó có cánh cửa nào đóng được. Hồng chừng lại trót hươt trót hơ. Chẳng trật trúng ngon ăn gì hết cả!

Rồi càng gia tâm theo dõi, gặp lúc đưa ở trong nhà đi mua đậu, bèn vọt lẹ chạy theo, mà hỏi rằng:

- Một người đẹp, một người xấu, mà ông chủ nhà mày, lại chuộng người ít đẹp hơn. Thiệt khiến cho lê thứ khó lòng thông hiểu đặng...

Đưa ở cười cười, đáp:

- Người thiếp đẹp, tự biết là mình đẹp, nên lên giọng kiêu sa. Coi kẻ dưới như là cây cỏ, nên tôi chẳng biết cái đẹp của họ là gì. Còn người thiếp xấu, tự biết là mình xấu, nên hết dạ bao dung, đỡ nâng người khó nhọc, thành thử chẳng ai nhớ đến cái xấu của bà ấy nữa...

Dương Chu bỗng mở bừng đôi mắt. Sung sướng nói:

- Phàm là kẻ giỏi, mà bỏ được cái ý coi người như củ khoai, thì đi đến đâu cũng được tha nhân tỏ lòng thương mến. Thậm chí có tiêu tan vì bài bạc, thì cũng gặp người cho mượn cho vay. Cho chén cơm ăn để vô sòng chơi tiếp. Cầm bằng như ý mình tài giỏi, mà coi thường bá tánh, thì sinh thời nào, đi đến đâu, cũng lạc lõng đơn côi như lá vàng rơi rụng...

Tối ấy, trăng sáng vằng vặc. Dương Chu nhìn ra cổng. Chợt thấy ông chủ nhà trọ đang tà tà bách bộ, bèn hớn hờ chạy ra, mà nói rằng:

- Vỗ tay cần nhiều ngón, bàn bạc cần nhiều người. Nay chôn tâm can đeo

mang niềm uẩn khúc. Có tỏ được chăng?

Ông chủ nhà trọ đáp:

- Chết sống nào có chừa ai. Trăm năm cũng phải về nguồn cội. Sợ chi mà không nói?

Dương Chu thở phào một cái, như cất được gánh nặng ngàn cân. Chậm rãi nói rằng:

- Cá chết vì môi. Đàn ông chết vì bóng sắc. Nay ông đi ngược lại... trào lưu tiến hóa. Chuộng xấu ghét thanh. Bỏ phú theo bần, là có làm sao?

Ông chủ nhà trọ liền đảo mắt một vòng. Khi chắc chắn là chẳng có ai, bèn nhỏ giọng đáp:

- Tôi là đàn ông, thì cũng thích người đẹp. Chớ lẽ nào rước người xấu về, mà... hiểu đặng hay sao?

Rồi kéo Dương Chu đi xa thêm một chút. Chưa kịp nói gì. Chợt nghe Dương Chu loành quành hỏi tới:

- Ông chưa có vợ cả, mà dzót hai nàng hầu. Thiệt khiến cho tha nhân phải ngỡ ngàng thắc mắc!

Ông chủ nhà trọ liền ghé miệng vào tai, thận trọng nói rằng:

- Tôi chưa lập ai làm chánh thất, mà có hai nàng hầu, là muốn bảo toàn gia sản. Chẳng giấu gì ông. Tôi là con một, nên ruộng vườn của tổ tiên để lại nhiều hơn trăm mẫu. Tôi giật mình hoảng sợ, khi chợt nhận ra rằng: Lúc cực khổ khó khăn, thời người ta lại dang tay đùm bọc, thông hiểu được nhau, nên dầu thiếu ăn vẫn... ấm lòng chiến sĩ. Còn lúc vật phẩm dư thừa, thì chẳng những không chia xẻ đỡ nâng, mà còn đồ kỵ tranh giành, đến nỗi phải kéo nhau ra tòa ly dị....

Rồi ngừng một chút cho ý đượm vào lòng, lại rộn ràng nói tiếp:

- Nay tôi chọn nàng hầu. Chỉ là đề phòng khi đụng chuyện nát tan, thì gia sản kia vẫn nằm yên không biến.

Dương Chu gật gù như ra chiều thấu hiểu, rồi lại hỏi rằng:

- Nhưng ông không thương người thiếp đẹp, mà lại yêu người thiếp xấu, là có làm sao?

Ông chủ bỗng nắm chặt đôi bàn tay lại. Mạnh dạn đáp:

- Thôi Oanh biết mình đẹp, nên tối ngày chỉ lo o bế nhan sắc của mình, mà quên đi trau dồi tính nết, thành thử sống hoài cũng chỉ vậy mà thôi. Chớ chẳng màn chi hơn được. Còn Tử Nương biết mình không đẹp, nên mở lòng ra với người khác, khiến ai cũng hết tình mến mộ yêu thương, thành thử cứ phây phây như chim trời bay lượn...

Đoạn thở hắt ra một cái, rồi buồn bã nói rằng:

- Phải chi Thôi Oanh có tính tình của Tử Nương, thì ngôi chánh thất đã mãn xong tất cả!

Nguồn: [Ngoisao.net](http://ngoisao.net)

Được bạn: Ct.Ly đưa lên

vào ngày: 12 tháng 10 năm 2004